

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Vooropleiding
Hoger
Beroeps
Onderwijs

HAVO Tijdvak 2
VHBO Tijdvak 3

Inzenden scores

Uiterlijk op 23 juni, **alleen voor de oude stijl**, de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar het Cito zenden

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de geëmmiteerde toekomen.

3 De geëmmiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de geëmmiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de geëmmiteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten, die geen gehele getallen zijn, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten¹⁾ als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

noot 1

Voor het vak Geschiedenis en staatsinrichting moeten deze afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;
3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;
3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examiner of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.
Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 90 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).
Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Antwoordmodel

Antwoorden	Deel-scores
Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880-1919: op het breukvlak van twee eeuwen	
Maximumscore 2	
1 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de hogere gemiddelde huwelijksleeftijd veroorzaakt werd doordat het huwelijk pas gesloten kon worden als de middelen er waren om een gezin te stichten en te onderhouden / in het eigen levensonderhoud kon worden voorzien; dit was rond 1880 meestal pas op hogere leeftijd het geval dan rond 1920.	
Maximumscore 4	
2 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Een argument voor het standpunt dat dit in overeenstemming was met de doelstellingen van de SDB op dat moment is, dat (rond 1885) de SDB nog de parlementaire weg bewandelde / de SDB zich pas later in een anti-parlementaire richting ging ontwikkelen	<u>2</u>
• Een argument voor het standpunt dat dit vooral was om propaganda te voeren is, dat de SDB (rond 1885) met de propaganda voor algemeen kiesrecht het socialisme aanvaardbaar maakte voor arbeiders en niet-arbeiders, die twijfelden aan de socialistische ideeën / door samenwerking met andere groeperingen de mogelijkheid de eigen ideeën te verbreiden vergroot werd	<u>2</u>
Maximumscore 5	
3 ☐ A. Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Liberalen waren overwegend voor een terughoudende opstelling van de overheid	<u>1</u>
• Confessionele partijen pleitten voor soevereiniteit in eigen kring en slechts een aanvullende rol van de overheid	<u>1</u>
• Socialisten waren voorstanders van actieve overheidsbemoeienis	<u>1</u>
B. Voorbeeld van een juist antwoord is: Uit (één van de volgende):	<u>1</u>
• de uitvoering van de Woningwet	
• de uitvoering van de Arbeidswet	
• de grotere invloed/bemoeienis van de gemeenten op het gebied van de nutsbedrijven,	
• blijkt dat de (sociale) gevolgen van industrialisatie/urbanisatie meer taken voor de overheid met zich meebrachten waardoor het aantal ambtenaren groeide / de overheidsuitgaven toenamen / meer (sociale) wetgeving tot stand kwam	<u>1</u>
Maximumscore 4	
4 ☐ A. Voorbeeld van een juist antwoord is: Uit bron 1 blijkt dat de vrouw het middelpunt van het gezin is en onmisbaar in de drankbestrijding, dit is kenmerkend voor de opvatting van de rooms-katholieke leiders omdat zij de vrouw zien als het middelpunt van het gezin	<u>2</u>
B. Uit het antwoord moet blijken:	
• Met de strekking van bron 1, waarin de vrouw de hoofdrol wordt gegeven in de bestrijding van het alcoholmisbruik, zal de Nederlandsche Vereeniging tot Afschaffing van Alcoholhoudende dranken het eens geweest zijn, omdat ook deze vereniging/de socialisten de gedachte van het moderne gezin onderschreven,	<u>1</u>
• maar de tekst/woordkeus van bron 1 was voor de waarschijnlijk socialistische drankbestrijdingsvereniging te rooms-katholiek van kleur	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
5 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: De Tweede Kamer voelt zich gedwongen in te grijpen door de cynische houding van sommige werkgevers, wat blijkt uit (één van de onderstaande citaten):	
• zijn antwoord: „Ja, dat heeft voor ons ook de prijs van de jongens zoveel duurder gemaakt.” op de vraag: „Na 1874 zijn toch de kinderen beneden de 12 jaren buiten de fabriek gebleven?”	<u>1</u>
• zijn antwoord: „Ja, dat was een goede les.” op de vraag: „Een maand voor uw plezier brodeloos?”	
• en door de zware arbeidsomstandigheden in de fabriek, wat blijkt uit het antwoord: „Nee, zes nachten van de week” op de vraag: „Maar drie nachten in de week komen zij niet op hun bed?”	<u>1</u>
Maximumscore 2	
6 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: Uit de bron blijkt dat Regout heel gemakkelijk een arbeider kan ontslaan, als hij denkt dat deze voor de enquêtecommissie negatieve uitlatingen zal doen over de arbeidssituatie bij Regout.	
Maximumscore 2	
7 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• de Arbeidswet van 1889 regelingen bevat voor de beperking van de werktijden voor kinderen en vrouwen, waardoor de wet voor hen wel een verbetering van de arbeidsomstandigheden betekent	<u>1</u>
• maar dat de Arbeidswet van 1889 geen regelingen voor de (volwassen) mannen bevat, waardoor voor hen de wet geen verbetering van de arbeidsomstandigheden oplevert	<u>1</u>
Maximumscore 3	
8 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is: De politieke opvatting die Albert Hahn hier naar voren brengt, is het benadrukken van de tegenstelling tussen de kapitalist en de arbeider/de klassenstrijd/de uitbuiting van arbeid door kapitaal	<u>1</u>
Dit beeldt hij uit door de volgende twee beeldelementen:	
• de dikke/handenwrijvende/stereotype geklede kapitalist tegenover	<u>1</u>
• onder zweepslagen gebogen/geketende arbeiders	<u>1</u>
Maximumscore 4	
9 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Als ideëel bezwaar: in beide bronnen is zichtbaar dat kinderen werk verrichten, wat indruist tegen het ideaal dat kinderen eigenlijk niet horen te werken	<u>2</u>
• Als juridisch bezwaar: in beide bronnen is zichtbaar dat kinderen werk verrichten, wat ingaat tegen het verbod op kinderarbeid / kinderen vaak de school verzuimen om dit werk te kunnen verrichten, wat een ontduiking van de leerplicht is	<u>2</u>
<i>Opmerking</i> Alleen als de juiste bezwaren gecombineerd worden met een beeldelement, mogen er twee scorepunten worden toegekend.	
Maximumscore 2	
10 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):	
• Uit de foto is af te leiden dat de vrouw de baby voedt, zij hoeft dus onder het werk niet voor een oppas te zorgen, wat bij fabriekswerk wel nodig zou zijn.	
• Uit de foto is af te leiden dat de vrouw haar kinderen in de gaten kan houden/op het huishouden kan letten, waardoor het gezinsleven beter verloopt; bij fabriekswerk zou dit moeilijker kunnen.	
• Uit de foto is af te leiden dat de kinderen meewerken, waardoor het gezinsinkomen vergroot wordt; in een fabriek was dat rond 1910 niet meer mogelijk.	
per juist bezwaar	<u>1</u>

Maximumscore 15

- 11 □ Richtlijnen ter beoordeling van de stelopdracht:
- A. Uit het antwoord moet blijken dat er rond 1885 nog geen sprake was van financiële gelijkberechtiging van openbaar en bijzonder onderwijs, waardoor de (bijzondere) school waar Gerrit leerling was nauwelijks subsidie van de overheid kreeg en moest zien rond te komen van ouderbijdragen en giften 2
- B. Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Binnen Patrimonium was er sprake van een tegenstelling tussen enerzijds de stroming die voor overleg en het vermijden van conflicten tussen werkgevers/patroons en arbeiders was en anderzijds de stroming die (na het Christelijk Sociaal Congres van 1891) staking als wapen niet meer principieel afwees. Gerrit zal tot de meer militantere stroming hebben behoord, terwijl zijn vader een meer voorzichtige/behoudende opstelling zal hebben gekozen 2
- C. Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- Enerzijds vond Gerrit dat, vanuit het gebod van christelijke naastenliefde, voor de medemens in nood gezorgd moest worden, anderzijds reageerde hij vanuit de angst dat, als vanuit de eigen groep niets gedaan werd, de christelijke werkloze arbeiders zich aan zouden sluiten bij de socialisten / uit de zuil zouden vallen / en wees hij de revolutiepoging van Troelstra principieel van de hand 2
 - De reden dat de goederen in natura werden uitgekeerd, was om te voorkomen dat men het geld dat geschonken werd regelrecht naar de kroeg zou brengen, waardoor het gezin alsnog voedsel en warmte zou ontberen 1
- D. Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Rooms-katholieken en orthodox-protestanten hadden samengewerkt in onder andere de Schoolstrijd (positief), maar toch werd de interconfessionaliteit (met name door rooms-katholieken) afgewezen door de grote religieuze tegenstellingen / het (door het verleden bepaalde) onderlinge wantrouwen / het voortlevende anti-papisme bij de orthodox-protestanten (negatief) 2
- E. Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- De Vrije Universiteit behoorde tot het bijzonder onderwijs en moest dus financieel ondersteund worden door de orthodox-protestanten; voor hen was de Vrije Universiteit een belangrijk onderdeel van de protestants-christelijke zuil, die tot doel had de hele onderwijsketen binnen de eigen zuil te verzorgen 2
 - Door de stijging op de sociale ladder/van het inkomen/verhoging van de welvaart van Gerrit was zijn zoon nu wel in staat te studeren 1
- F. Een voorbeeld van een juist antwoord is:
drie van de volgende:
- sociale stijging/mobiliteit (van arbeidersklasse naar middenklasse)
 - organisatie in de vakbeweging (Patrimonium)
 - partijpolitieke organisatie (ARP)
 - verbeterde scholing (Vrije Universiteit)
- per juist, aan de voorafgaande toelichtingen ontleend, kenmerkend aspect 1

Duitsland en Europa, 1945-2000**Maximumscore 3**12 Voorbeeld van een juist antwoord is:

- In politiek opzicht: de Duitse staat was opgeheven/Duitsland was bezet door zijn overwinnaars/er was een a-politieke houding ontstaan door de afkeer van het Derde Rijk 1
- In moreel opzicht: vele Duitsers gingen gebukt onder de morele last van de verantwoordelijkheid voor de misdaden van het nazi-regime 1
- In economisch opzicht: er waren enorme verwoestingen aangericht in de Duitse industrie/infrastructuur/steden 1

Maximumscore 513 A. Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De keuze voor een herenigd neutraal Duitsland had als voordeel voor de Sovjetunie dat daardoor geen andere mogendheid controle over heel Duitsland kreeg 1
- De keuze voor een herenigd Duitsland onder leiding van de SED had als voordeel voor de Sovjetunie, dat daarmee heel Duitsland onder controle gebracht/bondgenoot werd 1
- De keuze voor een gedeeld Duitsland waarbij in de Sovjetzone een communistische staat werd opgericht, had als voordeel voor de Sovjetunie dat er daarmee geen groot vijandig Duitsland meer was 1

B. Uit het antwoord moet blijken dat het meest wenselijk voor de Sovjetunie was dat er een herenigd Duitsland onder leiding van de SED tot stand zou komen, daardoor zou de invloed van de Sovjetunie het grootst zijn, maar deze mogelijkheid werd geblokkeerd door de afspraken met de westerse geallieerde mogendheden 2

Maximumscore 414 Voorbeeld van een juiste verklaring is:

- Voor het relatief lage opkomstpercentage in 1949: na 1945 was er onder grote delen van de Duitse bevolking sprake van ontreddering met als gevolg politieke apathie/een a-politieke houding; in 1949 was die apathie wel verminderd, maar nog niet verdwenen 2
- Voor het hogere opkomstpercentage in 1953: de Bondsrepubliek bleek economisch succesvol, de parlementaire democratie werkte; de ervaringen van na 1949 leidden zo tot een grotere belangstelling voor de politiek/verkiezingen 2

Maximumscore 615 A. Uit het antwoord moet blijken:

- In bron 6 wordt benadrukt dat het protest tegen de normverhoging voor bouwvakarbeiders uit de hand loopt door het optreden van nozems en provocateurs 1
- In bron 7 wordt benadrukt dat de stakende bouwvakarbeiders een verdergaand doel hebben: vrije en geheime verkiezingen 1

B. Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bron 6 bevat een DDR-visie omdat de schuld bij het Westen wordt gelegd (provocateurs) en niet bij de eigen arbeiders 2
- Bron 7 bevat een westerse visie omdat daarin sprake is van een ordelijke betoging/ook politieke eisen naar voren komen/het woord regering tussen aanhalingstekens gezet wordt 2

Opmerking

Alleen als na de juiste indeling van de bron een juist antwoord volgt, mogen twee scorepunten worden toegekend.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
16 ☐ A. Uit het antwoord moet blijken:	
<ul style="list-style-type: none"> • de Russen eruit: om aan te geven dat het oprukkende communisme in Europa tot staan gebracht moest worden • de Amerikanen erin: om aan te geven dat de steun van de Verenigde Staten onmisbaar was om tegenwicht te bieden tegen het oprukkende communistische gevaar • de Duitsers eronder: om aan te geven dat er een groot wantrouwen bestond ten aanzien van Duitsland/de Duitsers 	
Indien drie antwoordelementen juist	<u>2</u>
Indien twee antwoordelementen juist	<u>1</u>
Indien nul of één antwoordelement juist	<u>0</u>
B. Voorbeeld van een juist antwoord is:	
Adenauer was het natuurlijk niet eens met de uitspraak dat Duitsland eronder gehouden moest worden, maar hij hield wel rekening met de angst voor het herlevend Duits militarisme. Daarom zocht hij een zo groot mogelijke integratie in het Westen/ <i>Westbindung</i> en bewapening in Navo-verband	<u>2</u>
Maximumscore 2	
17 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat in de Bondsrepubliek de vluchtelingen uit de DDR beschouwd werden als mensen die verhuisden, omdat de Bondsrepubliek de DDR niet als een aparte staat erkende. Het vluchtelingenprobleem werd beschouwd als een binnenlands politiek probleem.	
Maximumscore 4	
18 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
<ul style="list-style-type: none"> • Doordat de relatie met Polen door de Tweede Wereldoorlog (die daar begon) en de latere problemen met de (Oder-Neisse) grens gevoeliger lag dan die met andere buurlanden, zou een verdrag met een Oostblokland het eerst met Polen gesloten moeten worden 	<u>2</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Doordat de Sovjetunie na/door de Tweede Wereldoorlog de dienst uitmaakte in Oost-Europa kon een dergelijke belangrijke ontwikkeling daar niet zonder toestemming van de Sovjetunie doorgang vinden 	<u>2</u>
Maximumscore 4	
19 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
<ul style="list-style-type: none"> • Bron 8a heeft betrekking op de voedselaanvoer/<i>Rosinenbomber</i> tijdens de blokkade van Berlijn (in 1948) 	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none"> • De symbolische waarde van de foto ligt hierin dat de vroegere vijanden (de bezettingsmachten) nu te hulp schieten / ligt in de grote verwachting die uit de aanwezigheid/houding van de bevolking spreekt, tot uiting gebracht door het (voedsel brengende) vliegtuig / de tegenstelling tussen de vliegtuigen die nu voedsel droppen waar zij eerst hun dodelijke lading afwierpen 	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bron 8b heeft betrekking op het bezoek van Brandt (in 1970) aan het voormalige ghetto van Warschau in Polen, in het kader van de <i>Ostpolitik</i> 	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none"> • De foto heeft symbolische waarde omdat hier sprake is van een verandering in de manier waarop de Bondsregering/Duitsland/Brandt met haar verleden/met haar burens omgaat / een verwerking/schulderkenning laat zien van het beladen Duitse verleden tegenover de joden en Polen 	<u>1</u>
Maximumscore 2	
20 ☐ Uit het antwoord moet blijken:	
<ul style="list-style-type: none"> • Terwijl de algemene Oost-West relaties door de verdragen van de Bondsrepubliek met de Sovjetunie (1970) en Polen (1970) verbeterden, 	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none"> • bleef Walter Ulbricht zich verzetten tegen de (door de slechte economische situatie gedicteerde) toenadering tot de Bondsrepubliek 	<u>1</u>

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 4	
21 ☐ Uit het antwoord moet blijken:	
A. De verklaring die Schmidt geeft voor het Navo-dubbelbesluit is zijn bezorgdheid over de opstelling van de SS-20 raketten van de Sovjetunie en de (in zijn ogen) weinig doortastende reactie van de Verenigde Staten daarop	<u>2</u>
B. De positie van de Bondsrepubliek in West-Europa wordt door de doortastende houding van Schmidt en het weifelende optreden van Carter versterkt omdat de Bondsrepubliek nu een meer betrouwbare en sterke bondgenoot lijkt dan de Verenigde Staten / de Bondsrepubliek wordt de politiek-economische spil van West-Europa	<u>2</u>
Maximumscore 2	
22 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat in Polen vanaf het begin van de jaren tachtig een deel van de macht van de staat/partij afgestaan werd aan de onafhankelijke vakbond Solidariteit. De regering van de DDR vreesde dat zo'n ontwikkeling zich bij een vrij personenverkeer met Polen ook in de DDR zou kunnen voordoen.	
Maximumscore 3	
23 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• De tekenaar geeft als visie weer dat er een grote dreiging uitgaat van het eengeworden Duitsland / dat een herenigd Duitsland een militaristisch/agressief Duitsland zal blijken te zijn	<u>1</u>
Dit laat de tekenaar zien door :	
• het beeldelement: de tekening van het eengeworden Duitsland dat verwordt tot een marcherende soldaat	<u>1</u>
• het tekstelement: het onderschrift 'De opmars van het Vierde Rijk' (de verwijzing naar nazi-Duitsland/het Derde Rijk)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
24 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
Duitsland stelde zich in 1990 juist op als een betrouwbare partner, door na de hereniging lid te blijven van de NAVO / door binnen de Europese Unie mee te werken aan de EMU/de euro/het verdrag van Maastricht, waarmee hun bezorgdheid werd weggenomen.	

Bronvermelding:

- 1: P. de Coninck en P. Dirkse, Roomsche in alles, het rijke roomse leven 1900-1950, Zwolle/Utrecht 1996, pag. 35.
- 2: Marien van der Heijden, Albert Hahn, Amsterdam 1993 prent 81, pag. 114.
- 3a en 3b:
Gerard Brom, Alfons Ariëns, eerste deel, Amsterdam 1941, pag. 394-395.
- 4: Leonard de Vries, Het beste van Albert Hahn, Amsterdam/Brussel 1984, pag. 61.
- 5a en 5b:
Marjolein Morée en Marjan Schwegman, Vrouwenarbeid in Nederland, 1870-1940, Rijswijk 1981, pag. 97 en 83.
- 6: Stefan Heym, Vijf dagen in juni, Amsterdam 1989, pag. 215.
- 7: Juni-Aufstand, Dokumente und Berichte über den Volksaufstand in Ost-Berlin und in der Sovjetzone, Berlin 1953, pag. 10.
- 8a: Informationen zur politischen Bildung, nummer 240, Bonn 1996, pag. 11.
- 8b: B. Immerzeel e.a., Historia, Amsterdam 1994, pag. 229.
- 9: Helmut Schmidt, Mensen en Mogendheden, Amsterdam 1988, pag. 196-197.
- 10: Theo Hector, Magere Jahre, fette Jahre, Die Geschichte unserer Wirtschaft seit 1948, Gesehen von sechsundsechzig Karikaturisten, Königstein z.j., zonder paginanummer.

Einde
